*І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...*
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

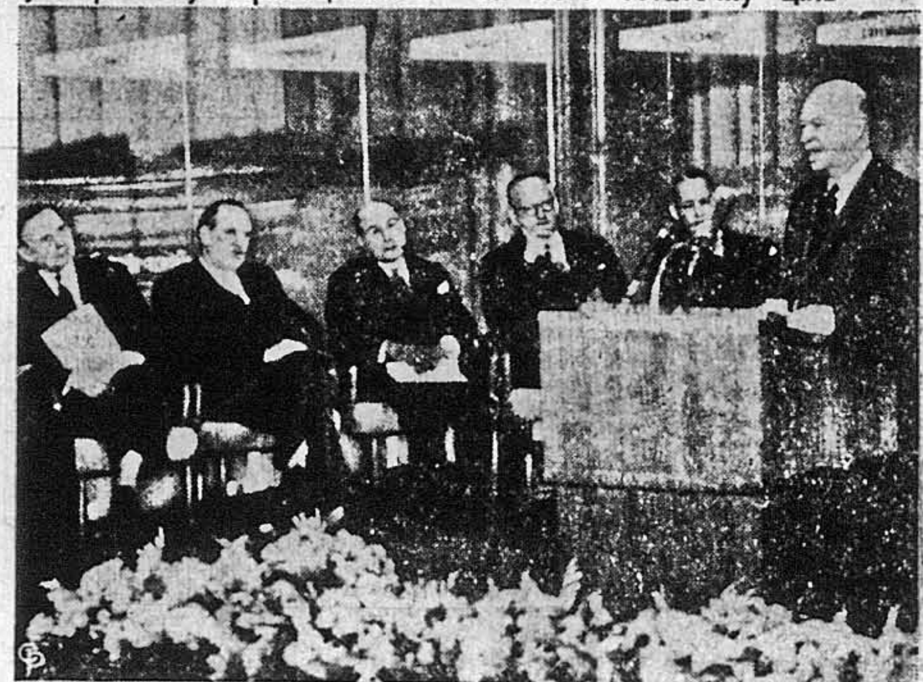
Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
Тел. в Ню Йорку: BArcly 7-4125

РІК LXVI. Ч. 65. ЦЕНТІВ 12 CENTS ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 4-го КВІТНЯ (APRIL) 1959 TWO SECTIONS (SECTION 1) No. 65. VOL. LXVI.

АЙЗЕНГАВЕР ЗАКЛИКАЄ ДО ЄДНОСТИ І СПРОТИВУ СОВЄТСЬКИМ ПОГРОЗАМ

Промовляючи в десятиріччя та на початку сесії Ради НАТО, Президент назвав „тривкий мир і універсальну справедливість" як його остаточну ціль

Вашингтон. — Президент Двайт Д. Айзенгавер, промовляючи минулого четверга, 2 квітня на відкритті сесії Ради міністрів закордонних справ країн Північно-Атлантійського Пакту (НАТО) в десятиріччя його підписання, звернув увагу, що вільним країнам доведеться жити в щоденному напруженні і сварці зі Совєтами й тому закликав до єдности та рішучости в спротиві совєтським погрозам. Нав'язуючи до підписання оборонного Північно-Атлантійського договору 10 років тому, президент Айзенгавер, що був першим головним командантом військ НАТО в Европі, ствердив, що від часу створення НАТО „не було дальшого комуністичного завоювання в Европі, ані політичного, ані військового". Говорячи про майбутнє, президент Айзенгавер ствердив, що вільним країнам доведеться жити в щоденному напруженні і сварці зі совєтським бльоком і в таких обставинах він вважає єдність союзників за першу передумову перемоги. У змаганні до тривкого миру і універсальної справедливости, що Айзенгавер вважає ціллю НАТО, він вважає за необхідність „відвагу стояти непохитно в обличчі загрози, жертву для поліпшення колективної могутности і дальшу перевірку всіх можливостей, що давали б оправдану надію на розв'язку східньо-західніх проблем". — На закінчення Президент твердив: „Ті, що респектують гідність людини, не захитаються перед величністю завдання. Вони докажуть ще раз, що велич духа і любов волі переможе сили безбожного матеріялізму і залякувань та принесуть усім націям, що вірять в Бога, благословення безпеки, разом зі справедливим і тривким миром".

Президент Айзенгавер промовляє на Ювілейній сесії НАТО, що відбувається у Вашингтоні з приводу 10-річчя існування Північно Атлантійського Пакту. На Фото (справа доліва): през. Айзенгавер і репрезентанти Голляндії — Д. У. Стіккер, Норвегії — Гальвард Лянґе, Портуґалії — Марселльо Патіяс, Туреччини — Фатін Русту Зорлю і Великої Британії — Селвин Ллойд.

Президент Айзенгавер був останнім із чотирьох промовців на відкритті цієї сесії Ради НАТО, що відбувається в тій самій залі, в якій десять років тому підписано договір про його створення. Раніше сесію вітав діючий державний секретар Крістіян А. Гертер, а короткі вступні промови виголосили президент цієї ради міністрів, міністер закордонних справ Голляндії д-р Йозеф Люнс, та генеральний секретар Ради НАТО, Поль-Генрі Спаак. Це була одинока публічна сесія Ради, в якій взяло участь багато дипломатів і публіки. Дальші наради відбуваються за закритими дверима. Після полудня, Рада вислухала звідомлень про наради міністрів закордонних справ ЗДА, Англії, Франції і Західньої Німеччини, які попередили зустріч НАТО та які окремо обміркували Берлінську кризу і пляновану конференцію міністрів закордонних справ чотирьох великодержав, що має попередити нову „зустріч на вершинах". Промовляючи на відкритій сесії, західні керівники закордонної політики м. і. вказували на факт, що сьогодні, після 10 років існування НАТО, історія починає повторюватись. Бльокада Берліну була одною з головних проблем Заходу, з тим, що тоді ще долучилась до кризи совєтська окупація Чехословаччини. За останніх десять років совєтська загроза не зменшилась, але при цьому також незрівняно збільшилась оборонна сила Заходу. Полагодивши вступні формальності та вислухавши вступних заввав, зібрані на нарадах міністри закордонних справ вислали телеграму з побажанням швидкого видужання для державного секретаря Джана Фостера Доллеса.

Президент має виїхати 6-го або 7-го квітня на відпочинок до Джорджії

Вашингтон. — Пресовий секретар Білого Дому Джеймс Гаґерті кілька днів тому заявив, що президент Айзенгавер має виїхати на короткий відпочинок до Оґести в Джорджії, бо так дораджує йому його лікар д-р Говард МекСнайдер. В четвер 2-го квітня з Білого Дому повідомили, що виїзд Президента не є докладно визначений, бо ця справа залежить від багатьох випадків з кінця тижня. Айзенгавер виїде в п'ятницю на фарму в Ґеттисбурґу, Па., звідки в суботу перед полуднем виїде до каледжу в Ґеттисбурґу, де виголосить важливу промову. В неділю він вернеться до Білого Дому, а на вакації Президент мав би виїхати в понеділок або вівторок, 6 або 7-го квітня до Оґести в Джорджії, де мав би залишитися до понеділка 12-го квітня, бо того дня він має промовляти на річних зборах Республіканської Жіночої Федерації. У вівторок 13-го квітня Айзенгавер має бути на відкритті пам'ятника пок. сенатора Роберта А. Тефта.

В АМЕРИЦІ

● **Комісар здоров'я** в місті Ню Йорку д-р Ліона Бавмґартнер повідомляє, що в березні ц. р. число захворінь на інфлюенцу і запалення легенів дещо збільшилося в порівнянні з лютим: в лютому на запалення хворіло 223 особи, а в березні — 250; на інфлюенцу в лютому недужало 14 осіб, а в березні — 81. Покищо немає небезпеки епідемії, але лікарі щораз частіше повідомляють про випадки інфлюенци азійського типу.

● **У Каліфорнії і в Неваді**, 2-го квітня стався землетрус. В деяких місцевостях тряслися будинки, вилітали з вікон шиби і розвалювались комини. Значної шкоди не занотовано ніде, бо центр землетрусу знаходився у Гай Сієрра, за 45 миль на північ від Рено.

● **Старший брат Даляй Лями, Тубтен Дж. Норбу** на пресовій конференції в Ню Йорку відчитав заклик о. д-ра Ядвіна Дальберґа, голови Крайової Ради Церков, молитися за тибетський народ, зраджений китайськими комуністами. Норбу має 37 років і перебуває в ЗДА від 1955 року. Свого брата Даляй Ляму останній раз бачив він в 1956 році в Індії.

● **86-річна вдова Дейзі Мебел Теср Смит** із Кембріджу, Масс., жила дуже скромно і всі знайомі вважали її за дуже вбогу жінку. 25-го березня вона померла, залишивши на каледж при Гарвардському університеті 190,000 долярів. Свій тестамент уклала вона 24 роки тому. Вона була працівниця забезпеченевого товариства.

АМЕРИКА ОБОРОНЯТИМЕ СВОЇХ СОЮЗНИКІВ УСІМИ СВОЇМИ СИЛАМИ — ТВЕРДИТЬ ГЕРТЕР

Вашингтон. — З'єдинені Держави Америки в потребі використають всі свої сили і засоби для оборони своїх союзників з Північно-Атлантійського Пакту — ствердив тут минулого четверга, 2-го квітня, діючий державний секретар Крістіян Гертер, на заключній сесії Ради міністрів НАТО. Гертер рівночасно висловив надію, що теперішню кризу, зв'язану зі совєтськими вимогами в справі Берліну, пощастить перемогти без ужиття сили, якщо тільки Захід твердо обстоюватиме свої права. Даючи загальний перегляд військової могутности Заходу і Совєтів, зокрема розвитку модерної зброї та летунства і ракет, Гертер мав твердити, що Захід робить більший і швидший прогрес, не зважаючи на початкове випередження його Совєтами. Ці твердження мав висловити Гертер у звідомленні про наради міністрів закордонних справ ЗДА, Британії, Франції і Західньої Німеччини, які попередили сесію Ради НАТО.

Голови крайових партійних комітетів про номінаційні конвенції в 1960 році

Вашингтон. — Голова Демократичного Крайового Комітету Пол М. Ботлер заявив на пресовій конференції, що справа демократичного кандидата на президента буде вирішена аж в липні 1960-го року на Крайовій номінаційній конвенції в Лос Анджелесі, Каліфорнія. Ботлер сказав, що він повторював тільки думки журналістів, коли говорив, що між демократичними кандидатами на першому місці є сенатор Джан Ф. Кеннеді. На думку Ботлера, не є виключене, що демократичним кандидатом можуть бути і провідник демократичної більшости в Сенаті сенатор Линдон Б. Джансон і дворазовий кандидат Адлей Е. Стівенсон. Крім згаданих про демократичну номінацію старатимуться ще й інші демократичні політики, а це виявиться аж в 1960 році під час правиборів. Голова Республіканського Крайового Комітету Мід Алкорн заявив на республіканських зборах, що є добрі вигляди на те, щоб республіканці здобули президентуру в 1960 році. На його думку і віце-президент Ричард М. Ніксон і губернатор Ню Йорку Нелсон Рокефеллер можуть здобути президентуру ЗДА.

Асистент державного секретаря Робертсон зрезиґнував

Вашингтон. — Асистент державного секретаря в справах Далекого Сходу Волтер С. Робертсон 1-го квітня зголосив свою резиґнацію з днем 1-го липня ц. р. Його становище займе його заступник Ґреґем Парсонс, який є фаховим дипломатом, і який буде продовжувати дотеперішню політику ЗДА на Далекому Сході. Робертсон був і є завзятим противником визнання Америкою Комуністичного Китаю. Він має 65 років, і вже два роки хворує на запалення кишки. Він хотів вже давно резиґнувати, але Доллес його завжди вмів відмовити від цього. Робертсон працює в державному департаменті довгі роки, ще за демократичних урядів.

В березні значно збільшилася продукція авт

Дітройт. — Головні фірми, які продукують авта, в місяці березні значно збільшили число випродукуваних авт. І так фірма Дженерал Моторс в березні випродукувала 266,382 пасажирських возів, а в 1958 році — 197,030. Це значить, що збільшення становить 35.2 відсотка в порівнянні з 1958 роком, а в порівнянні з лютим ц. р. збільшення виносить 3,9 відсотки. В лютому цього року випродуковано 256,463 вози. Понтіяк випродукував в березні 38,814 особових авт, це значить більше як два рази стільки як в березні 1958 року. Шевролет випродукував 150,453 вози, на 28,4 відсотка більше як минулого року. Форд випустив на 77,000 більше авт як в березні 1958 року. Крайслер збільшив продукцію на 80.4 відсотка, випродукувавши 100,156 авт, а в березні 1958 року — 55,422.

Ген. Тейлор передбачає можливість малих воєн

Мекон, Джорджія. — Шеф штабу армії генерал Максвелл Д. Тейлор, промовляючи на зборах Торг. палати, заявив, що ЗДА мусять бути готові вести т. зв. малі війни, які є дуже можливі в майбутньому. Тому ЗДА, на думку ген. Тейлора, повинні мати рухливі і гнучкі збройні сили, які могли б допомогти нашим европейським союзникам, відвертаючи від них небезпеку повного знищення в атомовій війні. Тейлор казав, що ЗДА постійно заявляють про масову атомову відплатну атаку на аґресора. Такі заяви нагадують дію біблійного сліпого Самсона, який під час бенкету завалив залю, вбиваючи і ворогів і приятелів. Наші приятелі, чуючи американські заяви про масову відплатну атаку на СССР, бояться за своє існування, а ворог не мусить попадати в жах, бо і він має атомову зброю, — казав генерал Тейлор.

ГОТОВИЙ 6-ИЙ АТОМОВИЙ ПІДВОДНИЙ ЧОВЕН „СКІПДЖЕК"

Ґротон, Коннектикат. — Команда фльоти повідомляє, що вже готовий 6-ий атомовий підводний човен „Скіпджек", який має бути відданий до служби 15-го квітня. Першим командантом цього підводного човна має бути комодор Вільям В. Беренс, молодший, із Гаррисбурґу, Па. Церемонію віддання до служби „Скіпджека" керуватиме командант третього морського дистрикту контрадмірал Честер С. Вуд.

Ген. МекОліф твердить, що „Москва могла б заатакувати ЗДА тільки в стані божевілля"

Ню Йорк. — Новонайменований голова Стейтової Комісії Цивільної Оборони емеритований генерал Антоні МекОліф заявив на пресовій конференції, що „Москва могла б заатакувати ЗДА тільки в стані дійсного божевілля", бо ця країна має таку сильну повітряну зброю, що негайно зможе її вжити для відплатної акції. Генерал потвердив, що американці не турбуються справою протилетунської оборони, бо є самозадоволені з себе в цій справі. „Це є характеристично типове для американців, казав генерал, не турбуватися подібними справами, аж поки не заходить нагла потреба". На думку генерала МекОліфа, важливим мати настільки часу, щоб можна було після алярму вивезти населення Ню Йорку в безпечне місце. Треба будувати і бомбосховища, які забезпечували б проти тиску повітря, гарячі і радіяції. 17 і 18 квітня мають відбутися пробні вправи в протилетунській обороні в цілій країні.

Пакістан дістає 8 американських бомбовиків

Вашингтон. — Державний департамент погодився на те, щоб Пакістан в рямках договору про взаємну безпеку дістав від ЗДА 7 або 8 легких бомбовиків. Ці літаки типу Б-57, відомі під назвою „нічні непрошені гості", мали б бути доставлені Пакістанові при кінці цього року, або на початку найближчого. Ці бомбовики будуть першими бомбовиками, які ЗДА дадуть Пакістанові від 1954 року, коли то ця країна почала йому допомагати. Досі ЗДА висилали до Пакістану малі танки, тягарові автомобілі, трейлери та інші колові транспортові засоби, а також 100 літаків, між якими було найбільше транспортовців. Досі ЗДА видали на військову допомогу Пакістанові коло 250 мільйонів долярів (від 1954 до червня 1958 року). В цьому році, воєнна допомога Пакістанові має збільшитися, як також і в 1960 році. — Індійський уряд виступав, і далі виступає проти того, щоб ЗДА допомагали Пакістанові, який американську зброю може звернути не проти комуністів, тільки проти Індії.

В ІЗРАЇЛІ ПРОГОЛОШЕНО БУЛО ПОМИЛКОВО „МОБІЛІЗАЦІЮ"

Єрусалим (Ізраїльська частина міста). — Команда армії взяла на себе сором за те, що 1-го квітня проголошено було мобілізацію війська, яка настрашила була і ізраїльських громадян і викликала неспокій закордоном. Представник армії признав, що сталося це через помилку, бо урядове радіо мало повідомити тільки для вправи про те, як мала б виглядати мобілізація. Внаслідок цієї помилки змобілізувала була свої збройні сили Сирія, і виник неспокій в сусідніх арабських державах.

Резолюції УНС і УКК в справі пам'ятника Т. Шевченкові у Вашинґтоні, вписані до Конґресового Протоколу

Вашинґтон. — У Конґресовому Протоколі (Рекорді) з 25-го березня вписані, на пропозицію сенатора Джекоба К. Джевітса та скеровані до конґресового комітету постанов і адміністрації, резолюції 24-ої конвенції Українського Народного Союзу з травня 1958 року і 7-го Конґресу Американських Українців з лютого ц. р. в справі побудови пам'ятника Тарасові Шевченкові на публічній площі в столиці країни, Вашинґтоні. Резолюція конвенції УНСоюзу доручає, як відомо, Екзекутивному Комітетові і Культурній Комісії УНСоюзу продовжувати заходи для перевірки можливостей побудови такого пам'ятника і увійти в порозуміння з іншими організаціями для його побудови „спільно, цілою громадою", а резолюція 7-го Конґресу УКК постановляє „посилити і морально та матеріяльно піддержати" законопроєкти і справі побудови пам'ятника.

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

● **Сьомий річник збірника „Шевченко"** вийшов у Видавництві ВУАН у ЗДА з датою 1958 р. На зміст цього річника склалися матеріяли В. Міяковського, В. Дорошенка й М. Антонюка, як теж статтях п. н. „Шевченко сто років тому" й огляд П. О. „Совєтське шевченкознавство 1954 - 1955 рр.".

● **Українська література в Чехо - Словаччині в рр. 1945 до 1958"** — на таку тему прочитає доповідь Мирослава Томоруґ на науковому засіданні бібліографічної служби Книгознавчої Секції УВАН, що відбудеться в суботу, дня 4-го квітня ц. р., в приміщенні УВАН при 11½ В 26-та вул. у Ню Йорку о год. 7-мій вечора.

● **Перший з'їзд православних учителів Східньої Канади** відбувся в днях 13- і 14-го березня ц. р. в залі православної катедри св. Володимира Великого в Торонті. На з'їзді, що в ньому взяло участь кількадесять осіб, здебільша священиків, і що його відкривав ВПреосвященний Архиєпископ УПЦ Михаїл, вирішено заснувати Т-во Православних Педагогів Канади й обрано його першу Управу в складі: проф. Д. Кислиця, Степовий, о. В. Федак і В. Літвінов.

ДАЛЯЙ ЛЯМА ЖИВИЙ І ПЕРЕБУВАЄ В ІНДІЇ, БОЇ В ТИБЕТІ ПРОДОВЖУЮТЬСЯ

Ню Делі. — Згідно з повідомленням закордонних кореспондентів і дипломатів, тибетський Даляй Ляма перебуває під сучасну пору вже на території Індії і має одержати право азилю від індійського уряду. Прибув Даляй Ляма до Індії з допомогою і під охороною тибетських повстанців, які доклали всіх зусиль, щоб врятувати духового провідника Тибету від вхоплення китайськими комуністами. Не зважаючи на вимоги Пейпінґу, щоб ніхто не втручувався у „внутрішню справу" комуністичного Китаю, якою мала б буцімто бути справа Тибету, індійський уряд мав попередити Пейпінґ, що він рішений дати азиль Даляй Лямі і що він не трактує цього, як акту ворожого до „Китайської Народ. Республіки". Водночас із цим надійшли повідомлення із Калімпонґу, прикордонного індійського міста, що в Тибеті продовжуються бої тибетських повстанців і що комуно-китайські збройні сили почали широку офензиву проти повстанців в областях на південь від тибетської столиці Ляса. Китайські комуністи рішені зламати повстання силою і підводять безупину нові військові підкріплення, зокрема артилерію. В Лясі триває стан облоги і деякі інші міста в Тибеті китайські комуністи пообводили дротяними заборолами, щоб не допустити до них повстанців. Факт тривання боїв із повстанцями підтвердило і пейпінґське комуністичне радіо, повідомляючи, що командування Тибетської Військової Округи одержало наказ зліквідувати до решти тибетську ‚ребелію'. Так же само підтвердило пейпінґське радіо повідомлення про перехід Даляй Лями на індійську територію, перекручуючи тільки фактичний стан справи і проголошуючи, що Даляй Ляму перевели до Індії „насильно" тибетські повстанці. Згідно з цим повідомленням, Даляй Ляма прибув до Індії у вівторок дня 31-го березня ц. р. й індійська прикордонна сторожа зустріла його біля Товангу, прикордонної індійської станиці, 150 миль на південь від Ляси. — Справа Тибету викликала широкий відгомін не тільки в азійських країнах, але і в усьому світі, зокрема у ЗДА. Американський сенатор Гомфрі (демократ з Міннесоти) виступив з пропозицією започаткувати збіжеву допомогу для населення Тибету, яке почало збройну боротьбу проти комуністичного поневолення. Президент Американської Федерації Праці і Конґресу Індустрійних Організацій — Джордж Міні назвав Тибет „Мадярщиною Азії" і висловив надію, що вільний світ відповість на події в Тибеті більш успішно, як під час революції на Мадярщині в 1956 році. Справа Тибету, на думку Міні, повинна змобілізувати ввесь вільний світ до боротьби з комуністичними поневолювачами.

Ген. Франко перестерігає еспанську молодь перед загрозою комунізму

Мадрид. — Генераліссімус Франко виступив у середу дня 1-го квітня ц. р. із промовою до еспанського народу і зокрема до еспанської молоді, в якій, підсумовуючи успіхи і досягнення національного еспанського уряду за двадцять років від перемоги над червоними, ствердив, що комунізм залишається і надалі головною небезпекою для Еспанії, і закликав молодь бути напоготові і боротися безупину з цією загрозою. Промовляв ген. Франко до понад 40,000 фалянґістів і ветеранів цивільної війни під час урочистости посвячення церкви-пам'ятника на пошану поляглих, збудованого, як обраховують, коштом 20 мільйонів долярів. Перемога над комуністичною загрозою в Еспанії, здобута перед 20 роками, була, як ствердив генераліссімус Франко, не тільки частинною, але тотальною перемогою усієї нації. Вона була перемогою не якоїсь одної групи чи кляси, але перемогою цілої еспанської нації, перемогою для її єдности, підтвердженою 20 роками відбудови державної могутности Еспанії і її значення в світі.

Крайова продукція Англії в 1958 році збільшилася на три відсотки

Лондон. — Крайова продукція Великої Британії в 1958 році, згідно з урядовим обрахунком, зросла на 3% в порівнянні з 1957 роком і становила 53,3 більйона долярів. (Крайова продукція обіймає вартість всіх родів випродукованих товарів і вартість виконаної праці. Особисті прибутки збільшилися на 2,8 більйона долярів, це значить на 5,5% більше в порівнянні з 1957 роком. Але з цього зросту треба відняти одну десяту на податки і одну п'яту на вкладки до соціяльного забезпечення. Внаслідок нового закону про висоту комірного найбільше зросли прибутки з рент, бо аж на 18%, а в 1957 році це збільшення виносило тільки 7 відсотків.

У СВІТІ

● **Грецькі вояки**, перейшовши альбанську границю і засівшися на альбанській території, вбили — як подає совєтська аґенція ТАСС — одного альбанського вояка і другого важко поранили. Мало статися це біля місцевости Брачан.

● **Ген. Клайд Д. Еддлеман** перейняв з днем 1-го квітня ц. р. становище головного команданта американських збройних сил в Европі і став командуючим генералом центральної групи збройних сил НАТО. Його попередником на цьому становищі був ген. Генрі І. Годес, що перейшов у відставку дня 31 березня ц. р. після 39 років активної військової служби.

● **Марокканська прикордонна сторожа** затримала на кордоні 13 марокканських жидів, що намагалися перейти на територію Альжиру і звідти плянували перебратися до Палестини разом із своїми жінками і дітьми. 38 жінок і дітей відпущено до їхніх домів, а чоловіків ув'язнено за нелеґальну спробу переходу границі.

● **Східньо - німецьке комуністичне міністерство закордонних справ** запротестувало проти порушень східньо - німецької суверенности, що їх мали вчинити три західньо - німецькі літаки й один американський цивільний спортовий літак на протязі 7 днів, від 25-го березня до 31-го березня ц. р.

● **Папа Іван XXIII** прийняв у Ватикані дня 1-го квітня на спеціяльній авдієнції 150 делеґатів Негритянського Конґресу Культури, що відбувається в Римі. У промові до учасників авдієнції заявив Папа, що Католицька Церква сприяє всім культурам, базованим на правді.

● **„Квін Мері" і „Квін Елизабет"**, могутні близнючі трансатлантійські пасажирські пароплави, мали дуже прикру останню подорож. На Атлантику шалів шторм. Вони зустрілись посередині океану між Америкою і Европою й обмінялись тією самою вісткою: ‚Силою всіх машин переборюю високу хвилю, але не даю збити себе зі шляху".

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$ 12.00	One year	$ 12.00
На пів року	6.25	Six months	6.25
На три місяці	3.25	Three months	3.25

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
Адреса: "SVOBODA". P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ДВА АСПЕКТИ ПОЛІТИКИ

Американська політика відносно поневолених Москвою народів, між ними й українського, має цілком виразні два аспекти, що їх можна загально окреслити як публічно-деклcostsративний та урядово-фактичний. Тому, що нас у першу чергу інтересує відношення цієї політики до української визвольної проблематики, і тому, що це відношення може бути характеристичне також для відношення до інших поневолених народів, говоритимемо про два аспекти такого американського відношення головно до української визвольної справи.

Перший з цих двох аспектів американської закордонної політики ми назвали публічно-декляративним, і до нього зараховуємо публічні виступи та декларації як „приватних", так і урядових політиків, від молитов за Україну в Конгресі ЗДА 22-го січня починаючи, через проклямації Українських Днів та вивішування українських прапорів, побіч американських, у стейтах і містах, аж до виступів різних американських представників на українських імпрезах. Всі ці виступи, без сумніву, вірно віддзеркалюють найкращі американські ідеали та традиції і йдуть цілком по лінії визвольних прагнень поневолених народів. Вони віддзеркалюють також американську публічну опінію і заохочують та вселяють надію в поневолених і їх приятелів.

Другий з цих аспектів, безперечно, важливіший, цей урядово-практичний, себто практична політика американського уряду. Декляративно він також відкликається на американські ідеали і традиції, але практично не робить з цього жадних висновків. Відношення між одним і другим аспектами американської політики супроти поневолених народів найкраще можна б схарактеризувати відомим твердженням Марка Твейна: „Всі говорять про погоду, але ніхто нічого в цій справі не робить". Вся Америка — можна сказати — говорить про поневолених, співчуває їм і прагне їхнього визволення, але практично уряд в цій справі робить небагато, якщо взагалі щонебудь робить. Колись ще були виразні декларації, що Америка готова допомогти тим народам, які ділом виявлять бажання самі собі допомогти. Після мадярського повстання цю декларацію змодифіковано радше до „ми вас не залишимо", а після повстання в Тибеті це можна б модифікувати ще дальше, до твердження „ми про вас не забудемо", чи щось подібне.

Немає жадних причин сумніватися ,що цей другий аспект американської політики подиктований модними у нашій теперішній політичній фразеології „реалітетами", себто дійсністю і рацією американської закордонної політики в оцінці та оформленні її теперішніх керівників. Немає також жадного сумніву, що кінцевою ціллю американської політики є американський принцип волі та її неподільности, що з черги дозволило б на дальшу конкретизацію окреслення двох аспектів цієї політики: принципову на дальшу мету і тактичну в кожночасних обставинах.

Погоджуючись з першим аспектом цієї політики, не маємо потреби над нею довше зупинятися. Треба тільки ствердити, що як УККомітет, так і вся наша суспільність різними акціями й реакціями допомагає цей аспект розвивати, і ми всі повинні продовжувати та збільшувати наші зусилля в цьому напрямі.

Проте ,не можна погодитися з другим, цим практичним аспектом американської політики. На кожний арґумент про його доцільність і необхідність в теперішніх обставинах можна навести куди переконливіші протиарґументи. Очевидно, ніхто, навіть найбільш переконаний прихильник практичної американської визвольної політики, не думає про те, щоб Америка починала визвольну війну. Навпаки, всі знаки на небі і на землі переконують, що саме активною визвольною політикою Америка може загрозу нового, вже атомового воєнного катаклізму відвернути куди певніше і з більшим успіхом, ніж капітуляційною політикою співіснування чи компромітуючими конференціями. Важливе, щоб цей арґумент не тільки видвигати декляративно, але й щоб він був застосований також практично в американській політиці.

Ніхто з нас не має жадних ілюзій щодо труднощів у намаганнях зменшити розхиленість між декляративним і практичним аспектами американської політики. Але труднощі й існують на те, щоб їх перемагати, і вони в жадному разі не можуть нас знеохочувати чи зневірювати. Не можна також сказати, щоб у цій справі ми не вживали відповідних заходів. Навпаки, всі наші заходи, вся праця УКК й спрямовані на те, щоб практична американська політика йшла в тому самому напрямі, в якому скерований її декляративний аспект. Важливе, щоб ми не задовольнялись деклярaтивними успіхами, а постійно перевіряли свою працю, скріплювали, поширювали і поглиблювали її, думаючи про результати в практичній політиці.

МІЖ КАПІТОЛЕМ І БІЛИМ ДОМОМ . . .

ЛАТИНСЬКА УСМІШКА І КЕЛЬТСЬКИЙ ГУМОР

У березень, похмурий передвесняною погодою і політичною атмосферою, що розійшлася з Берліну, дві високі візити з малих країн внесли момент приємного відпруження. Хозе Марія Лемус, президент найменшої країни американського континенту, Ель Сальвадору, і Шон Т. О'Келлі, президент країни зеленої конюшини — Ірляндії, привезли зі собою справжню „добру волю", цей часто надуживаний пашпорт дипломатів. Привезли заяви приязни і свого роду рідку безжурність, замість звичайних актуальних, пекучих чи навіть критичних проблем або прохань. Навіть столична публіка якось повірила в безінтересовність обох президентів і прийняла їх відвідини з відкритими серцями.

Наперед, 10-го березня вполудне, причалив у Вашингтоні президентський літак „Колумбіна III" і з нього, на червоний килим вийшов президент Лемус з дружиною й почтом. Зустрічали їх, як годиться, Президент Айзенгавер з найвищими достойниками ЗДА, декан дипломатичного корпусу амбасадор Севілля-Саказа і інші.

Сеньйор Лемус зійшов з літака з привітним усміхом на обличчі і — під знаком усміху пройшла вся його візита. Це був, сказати б, його дипломатичний засіб, а він у цій країні звичайно успішний. Цим разом він був тим більше успішний, що „добра воля" була взаємна. Президент маленького Ель Сальвадору став неначе амбасадором цілої Латинської Америки в її інтенції наладнати добрі відносини на цілому американському континенті. Від малощо не трагічних демонстрацій проти Ніксона в Венесуелі у травні минулого року, через напруження американсько-кубинських відносин у зв'язку з Кастровою революцією, аж до зовсім свіжих протиамериканських виступів у Болівії через нефортунну статтю в „Таймі", громадились докази, що „традиційна" приязнь між країнами цієї гемісфери трошки затріщала. Лемус заповів, що привіз деякі суґестії, як наладнати діло. Пізніше, промовляючи на засіданні Міжамериканського Комітету Оборони, якого колись сам був членом як делеґат Сальвадору, він говорив про потребу оборонної єдности цілої гемісфери. Він говорив про прагнення держав Центральної Америки до об'єднання ,а зокрема згадував їх договір про економічну інтеґрацію. Перед спільним збором обох палат Конґресу він говорив про потребу кращого зрозуміння взаємних проблем і національних окремішностей між ЗДА і країнами Латинської Америки. Не можна дивуватись, що в тому знайшов він дуже приязний відгомін. При тому, в цій ролі „амбасадора доброї волі", мав він особливо доброго помічника в особі своєї дружини донни Коралії, „чармінг лейді" і екзотичного типу красуні, яка також не щадила свого усміху, де тільки ставала віч-на-віч з публікою. На прийняттях, яких було чимало, донна Коралія була завжди центральною точкою атракції. А коли її чоловік виступав на мужеського типу політичних нарадах чи конференціях, його дружина відвідувала установи суспільної опіки, дитячі шпиталі і подібні установи. А це завжди тактовна і успішна дорога до приязни.

Та ,очевидно, дипломатична „добра воля" не зовсім абстрактне та невинне поняття. Ніхто не вільний від проблем, тож і Ель Сальвадор має свої, але вони тільки посередньо виходили на яв під час Лемусової візити. Ще по дорозі, у Флориді, висловив він думку, що це не в доброму тоні, щоб гість просив господаря про позичку. А коли журналісти його питались, як все таки Америка могла б помогти Сальвадорові, він відповів: „Пийте більше кави". Це більш-менш охопило цілу економічну проблему, бо кава — головний продукт і підстава економіки його країни.

Від'їхали усміхнені Лемуси на об'їзд по ЗДА. А тут ледве мали час почистити Білий Дім, як треба було приймати нового гостя-президента.

В день св. Патрика Америка вже за традицією „йде на зелено" в доказ симпатії для американців ірляндського походження. А приїзд президента Ірляндії в самий день св. Патрика довершив діла. Зелений килим, замість червоного, постелився йому під ноги, президент Айзенгавер вбрав зелену краватку на зустріч О'Келлі, а за ним і кожний, хто взагалі мав краватку. Вулиці замаєні були на зелено і зелені прапорці маяли в руках глядачів обабіч дороги з летунського майдану до Блер Гавзу, гостинного дому американського уряду. А було цих глядачів значно більше, як на зустрічі Лемуса. Ель Сальвадор — тільки одна з численних країн Латинської Америки, а Ірляндія — єдина в світі, ще й оповита леґендою боротьби проти могутньої Великої Британії і популяризована , мільйонами ірляндців, цих Меків, О'Конорів, Мерфів і т. д. у цій країні.

Коли президент Лемус своєю неначе завеликою головою робив трохи важкувате враження, О'Келлі впадав в око своєю дрібною постаттю. Але била з неї також притаманна таким постатям рухливість і життєрадісність. Він також не мав особливих проблем та прохань. На початку своєї візити він заповів: „Ледве чи є дві нації у світі, які були б ближчими приятелями, як обидві наші. Але було б прекрасно, якби можна було ще більше зблизити їх. Немає в мене комерційних мотивів. Я хочу тільки зустрітися з людьми і потиснути багато рук". І хоч десь натякають, що Ірляндія розраховує на збільшення американського туристичного руху і на інвестиції американського капіталу, публічно не було згадки про такі земні справи. Цілі відвідини пройшли під знаком доброго гумору, з якого відомий містер О'Келлі, і зеленої барви, яка в Америці є символом Ірляндії. Президентів гумор сповняв свою місію в найбільш природний спосіб, здобуваючи йому загальну симпатію і популярність. Зате зелена барва в його честь, здається, мала „пеха". Видно, неправильно попала вона в леґенду. Оці зелені килими, зелені краватки, зелені гвоздики у конґресменів і ці 1,500 зелених гвоздиків на столах під час прийняття в Білому Домі — все це було для того, щоб ірляндські гості „почували себе як вдома". А тим часом О'Келлі ніколи в житті не бачив стільки зелені. Він признався Ніксонові на прощальному прийнятті, що зелена барва зовсім не така популярна в його країні. Вона пригадує ірляндцям старі часи поневолення, коли зеленою була барва їх прапора. Після переможної революції, прапор став зелено-біло-оранжовим, а президентів прапорець мав „королівську блакить св. Патрика". Та це зелене непорозуміння вияснилось без ніяких дипломатичних наслідків. В найкращій згоді, хоч уже без зелених краваток, розпрощались гості з господарями після трьох днів дуже активних відвідин.

Прямо від безжурної і безпроблемної зустрічі з О'Келлі Айзенгавер мусів пірнути в глибину найкритичнішої тепер політичної проблеми Берліну. Британський Мекміллен тактовно чекав у Канаді на від'їзд ірляндського гостя. В закутині „Кемп Дейвід", гірської оселі президента, плянувалась стратеґія відсічі зазіханням Хрущова. А на слідах Мекміллена знову залунали стріли на летунському майдані столиці у честь нового високого гостя, молодого відважного Гуссейна з Йорданії. Круговорот політичних відвідин триває.

юст

Є. Маців

НАПРОВЕСНІ У ЛОНДОНІ

Лондон. — Шановних читачів „Свободи" хочу на вступі цієї кореспонденції перепросити ,що, пишучи про весну, не буду заторкувати ані погоди, ані мод, ані природи. Цим разом обмежуся деякими поміченнями, може й не всіма моїми власними (бо ж і перед Колюмбом інші люди відкрили Америку), поміченнями на тлі суспільного та політичного життя Об'єднаного Королівства. В цих рядках хотілося б поділитися з українським читачем великопростірної газети чи то самими проблемами, чи відгомоном на них, байдуже чи було це почуте на вулиці, чи підглянуте в місцевій пресі, яка є відбиткою чутливої громадської опінії і міродайних чинників.

Безумовно, що тепер, у весняному тижні, вже не на першому місці стоять поїздки прем'єра, про які американські і канадійські читачі знають дуже багато із своєї щоденної преси. А втім, і самі відвідувачі Москви довго потішали себе милими споминами із тих відвідин , подаючи цікаві епізоди чи то в телевізії чи в пресі, щоб нарешті закінчити все те на „британській полеміці", в „Сандей Експресі".

З багатьох нотаток і світлин попередніх тижнів залишилися ще лиш сліди в дотепних карикатурах, з яких чи не найкраща пишається в „Дейли Мейл" з 23 березня. Виведені там політичні Гімалаї, до верха яких, зодягнений в канадійську шубу, прямує Айк на спині бернардина, подібного до Мека(міллена). А щоб їм по дорозі не стало ні тоскно, ні млосно, помисловий бернардин захопив, почепивши до нашийника, порядне барильце „мек-спіриту" . . .

Поїздки Мекміллена розцінюються в Британії загальною опінією дуже прихильно в користь Консервативної партії, не зважаючи на те, що недавно в Палаті Громад лідер опозиції, Гейтскіл, грубо накинувся на прем'єра, жадаючи поставити його під суд за . . . Суез. Натомість Мекміллен закинув Гейтскілові саботування своєї мирової місії. А це зауваження належить до дуже серйозних у британців, які навіть у політиці люблять „фер плей", рідко коли дезавуюючи неоднодумця, коли він провадить закордонну політику. А втім британська опінія скоро забула про ту дрібницю, бо всю її увагу абсорбують тепер клопоти в Ньясаленді, що є куди важніші, як „торішній сніг" в Суезі.

Та найважливішою темою всіх розмов у товаристві, на вулиці й у барах є внутрішні справи, а серед них передусім дата парляментарних виборів. Ця дата, на думку консерватистів, якраз тепер актуальна, коли Мекміллен має стільки успіхів, підтверджених його поїздками обабіч залізної заслони. Було б, одначе, наївністю легковажити лейбористів і їх лідера Гейтскіла, який з подивугідною енерґією переміг кілька разів у лоні власної партії, змагаючись так довго з супротивними елементами, аж поки не створив працездатного „тіму", що його коментатор Едвардс уважає „здисциплінованим як циркова трупа". Тому Едвардс остерігає консерватистів, кидаючи під адресою лідера опозиції оклик: „Цей чоловік — небезпечний!"

В дискусії над лідерами дуже високо видвигається енерґію Гейтскіла у порівнянні з енерґією Мекміллена і Хрущова. На марґінесі цього ствердження підноситься фразу, що для державних мужів влада є чи не найкращою пеніциліною. Я б додав: і вітаміном молодости!

Думки відносно того, чи може Лейбор-партія програти найближчі вибори — поділені. В одному погоджуються прихильники й противники, що без Гейтскіла при кермі Лейбор-партія виборів програти не сміє, а з Гейтскілом може собі дозволити на цей люксус. Як воно насправді буде — побачимо!

Перспективи виборів, мабуть, краще за Геллупа, виявили доповнюючі вибори в Гаррові, де т. зв. білокомірники вибрали до Палати Громад консервативного кандидата, командора Кортнея. З потрібних для перемоги 2.6% лейбористи здобули всього 0.6%, а тому консервативний кандидат перейшов більшістю 2220 голосів, отримавши всього 17,766 голосів. В зв'язку з цією подією деякі репортери вважають, що „травневі вибори" виграє Консервативна партія.

Та найгарячішою справою є, здається, „фатальні вислови" Рандолфа Черчилла, що в подорожі до Москви належав до журналістичного почету Мекміллена.

Будуючи свої висновки на передумові, що Черчилл молодший любить випити, а тому може призабути, як він точно висловився (?!), московський „Огоньок" надрукував статтю свого кореспондента Г. Боровика п. з. „Черчил молодший у Москві". Згаданий кореспондент, начебто на основі кількагодинної розмови з Черчиллом мол. в московському „Національному Готелі", написав статтю-не-статтю, що має радше характер відкритого листа до лорда Біверброка, шефа Рандолфа Черчилла. Стаття прикрашена подобизною Рандолфа за півпорожньою пляшкою хрущовського об'єму і з закуреною цигаркою. Отак, у доброму настрої, Рандолф міркував над проблемою: „що сталося б, коли б тут (пальцем указує на Кремль) впала атомова бомба? . ." Наводячи низку суперечних заяв Рандолфа ,який за 43 хвилини, а потім за 32 хвилини і врешті (в іншому вже місці) за 38 хвилин збирався зрівняти Москву з землею, Боровик кінчає свого листа домаганням на адресу Біверброка усунути з пресового персоналу „жахливу дитину", якій не можна давати в руки журналістичного пера, навіть коли вона має славне прізвище . . .

На такі напади „Огонька" Рандолф Черчилл відповів з англійською флеґмою: „Ще перед тим, як я залишив Москву, мене перестерігали, що стану предметом нападів у пресі . . . Само по собі це мене не дивує, але дивує скорше те, що підготова до нападів забрала їм стільки часу. Видно, що мусіла вона перейти через різні канали, поки попала до друку. Там . . . не поспішають".

Стільки про справи британські.

Може ще кілька слів про українські.

Після кількох успішних років, позначених спільними імпрезами, організоване українське життя знову дробиться. Три свята січневі, чотири шевченківські — це навіть як на метрополію забагато! В дусі такої організованости в останньому тижні березня намічено збори різних централь-

Б. Кравців

ВІД ВІДЛИГИ ДО ЗАМОРОЗКУ

II

„Особливу незадоволеність" в совєтських критиків викликали вірші молодої поетки Ліни Костенко (збірка „Вітрила"), на яких, мовляв, позначилась згубність „чистої" лірики. Зокрема не сподобався їм вірш про птиць зелених, що

Крилами били,
Пера губили,
Голови сизі
Низько хилили,

і що „вгору . . . злетіть не змогли, не зуміли". Партійний комісар з „Комуніста України" дошукався в цьому вірші знову заперечення совєтської дійсности, мовляв, „вся його образна тканина сповнена почуттям відчаю, безвихідности, приречености", і тому цей вірш „далекий від оптимістичного світосприймання і високого почуття колективізму, властивого радянській людині".

Дісталося добре від Малишка за „занепадницькі настрої" і Тереневі Масенкові. Не сподобалася Малишкові остання книга Масенка „Київські каштани", більш як половину якої автор присвятив „любовним пригодам", і така його, правда, цілком далека від „любовних пригод" строфа:

Всі шляхи укриті заметілю,
Я блукаю привидом по них.
Тихому моєму божевіллю
Не вернути щастя днів ясних.

„Песимістичні, сповнені індивідуалістичними мотивами" твори, „перенасиченість вузькоособистими настроями, переживаннями і роздумами", „ізольованість від великої радости нашого (совєтського — Б. К.) буття" — знайшов П. Іванов і в новій збірці поезій Валентини Ткаченко „Осінь тільки починається", в збірці Івана Хоменка „Дуби не хиляться (К. 1958), зокрема у його вірші „Я ходив у балці", в якому поет у відчаї порівнює свою долю з долею зірваних на полі квітів; „Я в тяжкій розлуці в'яну так, як ви", і в новій збірці Любомира Дмитерка „В обіймах сонця" (Київ, 1958), зокрема у циклі віршів „Листи без конвертів", від яких за словами П. Іванова — „сильно віє духом ліричного героя" і де його ліричний герой говорить про себе: „Кваплива б'ється серце моє кволе, колись настане день останній мій".

Всі наведені вище приклади з віршів бідолашних поетів, затаврованих і засуджених совєтськими критиками, красномовно показують, до якого безглуздя можуть дійти вимоги партійности і соціялістичного реалізму. Майже всі із цих поетів були затавровані за те, що відважилися відійти від совєтської дійсности в сферу чистої поезії ,особистих почуттів і роздумів, як і за те, що дозволили собі крихту зневіри чи людського смутку.

З конкретнішими закидами виступили Іванов і Бажан тільки проти трьох з-поміж вище згаданих поетів. П. Іванов вдарив у цитованій статті молодого львівського поета-комсомольця Дмитра Павличка за вірш „Знаю, знаю...", надрукований у збірнику „День поезії" (Київ, 1958). В цьому вірші поет допустився не більше й не менше, як такого „злочину", що до „великого і благородного завдання оспівати і звеличати рідну мову" він „підійшов з невірних позицій" і „по суті . . . протиставив одну мову іншим", що може, мовляв, „лише образити високі і священні інтернаціональні почуття радянських людей". Бажан же у своїй з'їздовій доповіді накинувся на редакцію „Вітчизни" за те, що вона схвалила до друку вірш Любови Забашти, її „звернення до еміґрантів" і поему Василя Шевця „Між вітром і дощем" — поему — за словами Бажана — „написану неохайно, насичену невірними думками".

Атаку на Любов Забашту, одну із найбільш ярих звеличниць комунізму і совєтського режиму поміж підсовєтськими поетесами, Микола Бажан обмежив тільки до лагідного коментаря, що, мовляв, „земляки за кордоном у нас, як відомо, є всякі" і що „не варто до них поспіль звертатися в тому сумирному тоні, в якому цей вірш пройнято". Свого коментаря Бажан не зілюстрував ніякою цитатою із віршу Л. Забашти, який до речі, був надрукований в 11-ій книжці „Вітчизни" (за листопад 1958) п. н. „Моїм землякам за кордоном"

(Закінчення на стор. 3)

Микола Приходько, Торонто

КАПЕЛЯ БАНДУРИСТІВ НА ЕКРАНІ

(3)

Тут зрозуміло, чия то рука діяла через нього. І коли б тоді, після драматичного від'їзду з Ангальтер Банґофу, слід Капелі був виявлений, навряд чи хто з бандуристів залишився б живим.

Той слід пізніше відшукали совєтські людолови, приїхавши по Капелю двома вантажними автами в супроводі американців. Тільки одчайдушний спротив бандуристів, їхніх жінок і дітей перед лицем американців урятував тоді Капелю.

В таборах ДП Капеля змінила свій склад, поширила репертуар і своїми концертами, безперечно, спричинилася до піднесення національної свідомости багатьох наших людей і до популяризації українського мистецтва на території повоєнної Німеччини. Концертуючи в американських військових частинах, бандуристи в якійсь мірі спричинилися також до популяризації українського імени і в тих авдиторіях, бо скрізь і завжди їх зустрічали з захопленням.

Те саме можна сказати й про концерти наших бандуристів в Америці й Канаді. Треба підкреслити ще й той факт, що для нашої молоді, народженої на цьому континенті, й для наших давніх іміґрантів виступи бандуристів є своєрідним євшан-зіллям, стимулом до певної активізації в змаганнях за волю України.

В сьогоднішній стадії діяльности Капелі треба признати заслугу не тільки бандуристам, а й Головному Комітетові сприяння Капелі бандуристів, Комітетам, що працюють насправді для Капелі на периферії, та нашим визначним громадянам, що постійно цікавляться її долею. Їхня постійна увага необхідна й надалі, особливо тому, що бандуристи розпорошені по різних роботах, у різних місцях, і Капеля не має ще можливости існувати з концертування. Але до того є всі дані, бо вона — не аматорський хор, а високомистецький, ориґінальний, професійний ансамбль. Капелю ніяк не можна ставити на один рівень з нашими, хоч і добрими, але аматорськими хорами, що про них у нашій пресі пишуть значно більше, ніж про бандуристів.

За 57 днів свого перебування в Европі Капеля мала 65 виступів: 46 концертів у найславніших европейських залях, 11 — на радіо, 3 — на фільмуванні, 2 — на грамофонному записі і 1 — для американських вояків. Це просто неймовірно, коли взяти до уваги, що професійні співаки часто мають тижневі, а то й кількатижневі перерви поміж своїми виступами.

Таке напруження, як його витримували наші бандуристи, можуть перенести хіба українці. Знаючи Капелю зблизька, я можу виявити один секрет тієї витривалости: шматок доброго оселедця й цибулина направляють голоси нашим бандуристам ліпше, ніж комбіновані інгаляції оперовим співакам. Отже, не дарма бандуристам ще вдома часто доводилося живитися „камсою", що мала змістовну назву „видвіженка".

Капеля привезла з Европи велику колекцію першорядних рецензій, написаних музичними критиками світової слави в провідних европейських часописах. Привезли з собою бандуристи і документальний, повнометражний, інтересний фільм про свою подорож. В наступному турне треба мати не одного ,а двох чи й трьох кінооператорів.

В Европі Капеля залишила фільми для екранів і телевізії та серію грамофонних плит. Европейські компанії, що почали полювати за Капелею після її концертів у Мадриді й Парижі, змогли перевести записи лише в Мюнхені, де Капеля затрималася довше.

Хочу тут згадати про дві цікаві подробиці. Коли Капеля прибула до концертової залі в Стокгольмі, директор перед початком концерту вважав за потрібне попередити бандуристів: „Не сподівайтеся тут великих оплесків. Наша публіка зрівноважена, холодна і на оплески дуже скупа". Та коли наприкінці першого відділу концерту ця „зрівноважена й холодна" публіка, що на 99% складалася зі шведів, улаштувала бурхливу овацію, директор прибіг за куліси, попросив знимку Капелі і вмістив її потім на центральному місці у вистовій вітрині, серед тих великих, що здобули тут найвищі лаври. При цьому він заявив бандуристам: „ Якщо ви прийдете до Стокгольму ще раз, я можу вас запевнити, що заля буде заповнена публікою день-у-день протягом трьох тижнів". Імпресаріо Капелі, бельгієць Аріо, прощався з бандуристами такими словами: „Буде великий сором вам і тим українським організаціям, які вас підтримують, якщо не повернетеся восени до Европи на велике турне".

Кілька визначних европейських урядовців і два американські амбасадори висловили здивування — як українська еміґрація спромоглася зорганізувати й вислати в таке далеке турне цей „надзвичайний" ансамбль, в той час, коли навіть деякі держави не спромоглися зробити щось подібне.

Не один з репрезентантів віддавав перевагу нашим бандуристам перед визначними совєтськими ансамблями, а якож перед „цирковим", як хтось із них зауважив, ансамблем Жарова, що вже кілька разів побував у Европі, популяризуючи московську пісенну культуру. Секрет успіху наших бандуристів у тому, що їх пісня одухотворена безпосередньою народною щирістю, вільною від штучности й фальшу. Відомий ансамбль Мойсеєва має високу технічну школу, але не має, зокрема в українських танках, народної орнаментальности, властивої ансамблеві „Орлик", який виступав з бандуристами в Европі, додаючи кольориту концертам, а може й надхнення деяким солістам.

Подивіться лише на один, на жаль дуже короткий, кадр з фільму „Капеля бандуристів в Европі" — захоплену овацію, що її влаштувала добірна мадридська публіка, і ви зрозумієте, яку важливу місію виконали наші бандуристи в Европі. Познайомившись із цим фільмом і з деякими рецензіями на концерти бандуристів, большевики напевно у порядку „культурного обміну" вишлють до Европи, а може й до Америки свою капелю бандуристів. Щодо цього ми не можемо бути байдужими. Без ніякого „культурного обміну" ми повинні докласти всіх зусиль, щоб наша Капеля виїхала в світове турне не пізніше як наступної осени.

Я закликаю всіх українців Америки й Канади скласти свої можливі пожертви на те, щоб поставити Капелю на рейки виключно професійної активности, що принесе Україні багато тисяч друзів у вільному світі.

(Кінець)

ВІД ВІДЛИГИ ДО ЗАМОРОЗКУ

(Закінчення зі стор. 2)

і в якому між іншим є й такі не тільки в „сумирному тоні", але й із щирою любов'ю написані строфи, звернені до „моїх земляків", до „сестер і братів" поетеси:

„Мої сестри й брати. Я звертаю
до вас своє слово,
З українських земель посилаю
сердечний привіт,
Де Дніпро наш старий вас зове
на правдиву розмову,
Мов дітей дорогих, що в чужинський полинули світ . . .
Хай вас мучить, мов спрага,
невгойне чуття ностальгії,
Хай вам сниться Дніпро, і
широкі вкраїнські степи,
Лиш на рідній землі можуть
збутись найкращі надії,
Лиш на рідній землі — все для
тебе, куди не ступи.

Як шумлять осокори на
дніпровім крутім побережжі,
Як налялася соком згужавіла
калинова віть,
І прадавні могили в степовім
у широкім безмежжі
Хай вас кличуть сюди дужим
голосом давніх століть."

В якому числі „Вітчизни" була надрукована „насичена невірними думками" поема Василя Шевця „Між вітром і дощем", Мик. Бажан не виявив і не з'ясував конкретно, в чому проявилися Шевцеві „невірні думки". Відповідь на останнє питання дає знову ж тільки зміст інкримінованої поеми, надрукованої, як це повелося встановити після перегляду останнього річника „Вітчизни", в 9-ій книжці (за вересень 1958). Молодий поет-комуніст Василь Шевець у своїй довгій поемі (25 сторінок на два стовпці) вивів два світи — світ злиденного українського колгоспного села та його людей і світ совєтського генерала у відставці. Протиставляючи їх, автор з обуренням висловився про руйнування стародавніх українських кладовищ, включно із спилюванням хрестів і розорюванням могил, назвав „безчесним" критика, що виляв його поета за „слова щирого звучання", зажурившим цим докраю його стареньку матір, і ствердив, що

підслухувач, донощик — це
всього людського роду зло.

Вже самих тільки оцих цитованих місць із поеми Василя Шевця з характеристичним заголовком „Між вітром і дощем" вистачає, щоб побоятися за сміливість автора таких „невірних думок". Але ж ще більше здивування викликає репліка героїні Шевцевої поеми Хими, адресована її батькові генералові Микиті Сухобрусові, написана з куди гострішою, навіть як у Дудінцева, критикою совєтських бюрократів і „комуністичної дійсности":

Немає гіршого
злочинства і хули,
Ніж зрада совісти,
любови, правди, чести.
На шибеницю їх
або на перехресті
За день повішати —
всіх зрадників . . . Усіх!
Тоді б від горя світ
очиститися міг,
Дихнули б люди скрізь
полегшено, спокійно,
Від зради, від брехні —
ворогування, війни,
Кляне сестра сестру,
вбиває брата брат,
Дитина в матері
не діждеться відрад.
Огидне в світу все,
що здатне на облуду.
Пропонував один
блюзнір до інституту
Мене без іспитів
прийняти . . Він — декан.
Йому сподобався
мій голос, очі, стан —
Це він мені казав,
розпалюючи страсті.
Ще скільки є звірюк
у нас такої масти!
Нам їх позбутися —
не стало б кривди, сліз.
Не розумію, де
подінемо гульвіс
Вешкетників, хапуг?
Невже з собою візьмем
У наше завтрішнє?
Нам перед комунізмом
Чистилище б пройти.
В нас душі в багатьох
Іржа пороків їсть.
Отак зелений мох
Без сонця в затінку
забруднює покрівлю.
Не знищити його, —
зруйнує всю будівлю".

Приведений уривок із поеми Василя Шевця дає не тільки можливість зрозуміти весь страх совєтських бюрократів за власну ж молодь, що відважується виступати із такою нищівною критикою совєтської системи, спричинника „ворогування і воєн" і людської „кривди і сліз", але і з'ясовує якнайкраще всю лють комуністичної Москви, з якою вона кинулася заморожувати відлигу, чи пак прикручувати партійну шрубу в українській поезії.

З наших буднів

ЧЕРЕЗ ЛЬВІВ ДО КИЄВА?

Всі знаки на небі, на землі і на афішах показують, що будемо мати цього року веселу весну, а це тому, що наз'їхалося до нас багато заграничних співаків — з Франції, з Німеччини, з Бразилії, парами і поодинці. А тепер роз'їжджають з міста до міста, дають концерти, і своїми співанками звеселяють, під час посту, наші душі, за що дай їм, Боже, здоров'я і повну касу!

Зокрема щиро бажаю гарних успіхів дорогому гостеві з Парижу, маестрові Скалі-Старицькому, що концертує завтра у Филаделфії, а на другу неділю в столиці Ека і Форда — Дітройті. До Ню Йорку вже не міг „втиснутися" — не стало місця в календарі.

Поправді, нюйоркська весна почалася скорійше від календарної, бо вже 14-го лютого наші пани інженери влаштували „Весняний Равт" в Народному Домі. Цим вони начебто хотіли поставити природу перед доконаний факт і викликати ранню весну. Але весна не дала себе спровокувати, і зараз по „весняному" Равті закурило снігом і потиснуло морозом, аж гей! І так далі колотилося в природі, — раз сяк, раз так. Нібн в заграничній політиці, не при нас, хрещених, згадуючи.

Мені здається, що справжня весна розпічнеться з 15-го „Весняного", Літературно - Мистецького Ярмарку, що відбудеться в суботу, 11-го квітня, в Ню Йорку. Всі вже мабуть знають, що це буде „київський" Ярмарок, бо „Веселий Львів" кожному таки переївся, навіть галичанам з дуже чорним піднебінням...

Вчора спитала мене є Клюбі одна пані:

— А який то Київ — навесело, чи насумно?

Я відповів їй, що не знаю, як воно там вийде, бо в останньому часі навіть Микола Понеділок виступає в „Свободі" з поважними творами. Є факт, що програма Ярмарку має справді столичний характер, або, по-спортовому сказавши, ми виставили, цим разом, „ліговий", репрезентативний склад, як „Україна" з Торонта до змагань з „Тризубом". Бо тут і Клявдія Таранова, і Вадим Кіпа, і д-р Микола Шлемкевич, і маестро Цісик, і достойний дир. Йосиф Гірняк із своїм театром. Мене не включили до програми, що й означає, що я до репрезентації не надаюся. Втім — треба признатись до гріха: на засіданні Управи я голосував проти нашої золотоверхої столиці. Я був за тим, щоб ми, зараз, по „львівському", дали „полтавський", або хоч „Сорочинський Ярмарок". Не тільки з любови до галушок, до „Наталки Полтавки" та всіх інших симпатичних Наталок, а просто тому, що я належу до таких галичан, які хочуть вертатися до Львова не через Київ, а через Полтаву!

Ну, але мене переголосували ті галичани, які хочуть вертатися через Київ, між ними Сергій Григорович Литвиненко і Борис Павлов. Ржепецький. Між іншим: якби не такі завзяті львов'яки, як ред. Богдан Кравців, то цей „Київський" Ярмарок, важко було б склеїти. Він (редактор) таки найбільше коло нього намозолився.

15-ий наш Ярмарок відбудеться, як згадано, 11-го квітня, в „нашому" гайскулі при Евню „Б". А в неділю, 12-го квітня, в цій самій, улюбленій українською публікою залі, буде концерт молодого, а многонадійного нашого співака, Юрія Богачевського. Бувший американський вояк і корейський ветеран не злякався заграничних світил і сміло стає до змагань з ними. Тримайся, Юрку! Дай, Боже, ґлік! — по київськи сказавши.

Ікер

● Секція Античної Історії УВАН у ЗДА влаштовує в неділю, дня 5-го квітня ц. р., наукове засідання з доповіддю д-ра Олександра Домбровського на тему „Соціологічні проблеми античної України". Відбудеться ця доповідь о год. 7-ій вечора в приміщенні Академії при 11½ Вест, 26-та вул. у Ню Йорку.

Не виключають можливости існування тварин на Марсі

Вашингтон. — Американські науковці, затруднені в летунських ляinfo лябораторіях, переконані в тому, що на плянеті Марс немає таких тварин, які живуть на нашій Землі, тому, що там немає кисню, але вони не виключають, що на Марсі могли розвинутися якісь примітивні форми тварин, які можуть втриматися при тамошніх умовах, це значить, які можуть кормитись примітивними рослинами на Марсі. В своїх лябораторіях американські вчені витворили такі умови життя, які є на Марсі. життя, які панують на Марсі. В цих умовах вдалося виплекати деякі бактерії і грибки, з чого виходить, що на Марсі існує життя. Совєтські вчені вірять, що на Марсі існує кисень і вони роблять досвіди, щоб деякі дикі рослини з Землі пересадити на Марс, коли буде наладнана комунікація між Марсом і Землею. Ці досвіди роблять совєтські вчені в Алма-Ата в Казахстані.

Пістрякові віруси діють скомпліковано і скрито

Ексцельзіор Спрінґс, Мізурі. — На зборах Американського Товариства для Поборювання Пістряка ствердили, що цю жахливу недугу, яка після серцевих недуг спричиняє найбільше смертних випадків в цій країні, спричиняють віруси, але покищо наука не має засобів до поборювання їх. Професор Університету Дюк в Дюргемі, Північна Каролайна, д-р Джозеф В. Бирд і проф. Пенсилвенійського університету д-р Сеймор Коген заявили що пістрякові віруси діють дуже ускладнено і скрито в людських клітинах, і важко їх досліджувати. Найважливіше тут те, що вірус і клітина з бактеріями при хемічній сполуці витворюють аж 7 родів протеїни, яких давніше не було, і рід нового квасу. Це відкриття є дуже важливе для медицини, яка колись зможе його використати в поборюванні недуги пістряка. Д-р Бирд твердить, що віруси знайдено в недужих на пістряка крови так звану левкомію. Ці віруси входять до клітин і нищать їх та продукують нових вірусів. Д-р Говард Андервонт називає аж 10 вірусів, які мають спричиняти пістряка в курей, кріликів, жаб, мишей і білок.

● У столиці Пакістану, Карачі, 60-річний інженер Герберт Дж. Рупп із Гаррісбурґа, Па., член американської технічної місії, наклав на себе руку, підпаливши альтану біля свого дому, в якій замкнувся. У залишеному тестаменті весь свій масток він записав 28-річній дружині, японці, з якою одружився за 10 днів перед самогубством.

ДЕМОКРАТИ ВІДЗНАЧАТЬ 75-РІЧЧЯ ТРУМАНА ТЕЛЕВІЗІЙНОЮ ПРОГРАМОЮ

Ню Йорк. — Демократи 8-го травня ц. р. відзначать 75-річчя з дня народження Гаррі С. Трумана 90-мінутовою телевізійною програмою, яку надаватимуть із готелю „Валдорф-Асторія" в Ню Йорку до демократичних зібрань, що будуть відбуватися по всій країні. Режисером цієї вистави — драматизації окремих моментів з життя Трумана є Маршалл Джемісон, а автором — Джессі Сендлер, які вже працюють в Індепенденсі, Мізурі. Окремі сцени будуть на тлі Вашингтону, Індепенденсу і Голливуду в Каліфорнії. Лінард Бернстейн приготовляє музику, а драматург Мосс Гарт допомагає в підготові хорів.

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим і співласниками 20-ти мільйонового майна організації!